

Роман ОФІЦИНСЬКИЙ,
доктор історичних наук, професор

I. ПРОШУ СІДАТИ

АНТИІНФЛЯЦІЙНІ НАДІЇ ВМИРАЮТЬ ОСТАННІМИ

Із листа до "Екзилію"

...Між іншим, якби ви (чоловіки) всі були пасічниками, а не словоблудами, то й життя стало б кращим...

Марія Карпатська, с. Худльово,
13.11.2007 р.

Після дострокових парламентських виборів президент і прем'єр показують дива порозуміння. Найдужче їх здружили взаємні провали і гасло "Два Віктори – одна доля". Їхні спічрайтери зблизилися настільки, що не розрізнити хто, де й кому в уста вклав чергову абракадабру.

НАЛИЙ ТА ВІДІДИ!

2 листопада 2007 р. Віктор Ющенко на рідкісній для нього нараді в кабінеті

© Роман Офіцинський, 2007

неті міністрів – щодо ціноутворення і забезпечення цінової стабільності – "упав у дитинство", ностальгічно згадуючи, як від гіперінфляції 11 182 % у 1993 р. Україна перейшла до дефляції 0,6 % у 2002 р.

Тоді він ще не був президентом і, мабуть, сам робив сімейні закупки. Тому щиро дивувався, що впродовж 2007 р. продукти харчування подорожчали на 12,4 %, а послуги – на 8,7 %. Його вразили 7 млрд. дол. негативного торговельного сальдо і те, що половина депозитних вкладів населення знаходиться в іноземній валюті.

Рутинне цитування президентом невідомої статистики Віктор Янукович сприйняв за хитрючий візантійський підкоп. Став виправдовуватися. Мовляв, півроку уряд витратив на усунення системної кризи, а тільки приступив до реформ, як поринув у виборчу кампанію. Чистою українською, зокрема в російськомовному щоденнику "Факты" (15 листопада), В. Янукович учив співгромадян розрізнити справжні причини інфляції та політичні спекуляції.

Як маститий доктор економічних наук зі вченим званням професора (у власній правописній версії), прем'єр виявив дві причини наявної фінансової дестабілізації. Це – популісти від опозиції (без образу внутрішнього ворога ніяк не обійтися) і ріст продуктивних цін у Німеччині та Франції (начебто об'єктивна реальність, позаяк в Європу йдемо).

Окрім того, В. Янукович додав іще три вторинних фактори (посуха, енергоносії, субсидії виробникам) та одну "українську специфіку" – неефективність дуалізму влади, що виявилася в некомпетентності місцевих рад й адміністрацій.

Ця глибока аналітика здатна і тугодума переконати. Але...

Як на зло того ж урядового дня, 2 листопада, газета "Дело" подала таблицю мінімальної оплати погодинної праці – у середньому та в перерахунку на гривні. В Україні вона ледве дотягує 2,6 гривні, у Великобританії – 56, у Франції, Бельгії, Нідерландах – 51, у Польщі, Чехії, Угорщині – 8-11. При цьому більшість українців витрачає на продукти половину своїх доходів, а в ЕС – 20 %. Найвища в Україні середня зарплата зафіксована в столиці Києві – 2 400 грн. на місяць. У Польщі киявський рівень оплати праці вважається мінімально дозволеним законом, бо в ЕС цей показник у п'ять разів вищий.

Хто ж тут завинив: посуха чи опозиція? Сіль не в тому. Із наближенням чергових президентських виборів стримить у повітрі каверзне питання: "Хто ліпший президент: Ющенко чи Кучма?"

ДЗВІНОК ДРУГУ

Один уже в історії, другий – майже. Найближчі два роки – рутинне співіснування з актором, який вичерпав себе. Тричі генеральний прокурор і двічі народний депутат Святослав Піскун, який не з теленовин знає Л. Кучму і В. Ющенка, вивів спільний для них знаменник. Обидва президенти твердо зійшлися на думці, що їм особисто, а не державі, повинні служити і прокурори, і судді, і міністри, і рангами нижчі.

Для кого С. Піскун є занадто одіозним, а тому поза довірою, може сам переконатися, переглянувши, чим В. Ющенко займався у міністерстві внутрішніх справ 13 листопада 2007 р. Його попередній візит сюди (липень 2005) закінчився розгоном Державної автомобільної інспекції. Як відомо, вона досі функціонує, оскільки передбачена в чотирьох законах. Указ президента про її ліквідацію теж не скасований, але про нього згадують, як про невдалий жарт.

Віктор Ющенко знову виступив у коронному амплуа – з низкою антикорупційних ініціатив сумнівного стибу. Плутаючи компетенцію і зловживаючи прислівником "бездарно", президент відшмагав управлінський актив ДАІ та показав легкі розв'язки накопичених негараздів, приміром: "Подивіться на розмітку?! Це питання грошей? Облаштувати 100 кілометрів дороги – це питання одномісячного хабара українського мільціонера!" Так само президент підказав, де знайти 30 тис. грн. для придбання комплекту з камерою спостереження для боротьби з аварійністю.

Перебуваючи в дивній ейфорії, В. Ющенко зажадав установити в обласних центрах десятки цих камер. "А якщо у вас не вистачатиме грошей – передзвоніть мені, я вам підкажу, де їх взяти", – бравурно звернувся президент до ошелешених керівників обласних автоінспекцій. Аби догодити главі державі, невдовзі кількох з них позбавили посад. І розгорнули в країні клоунату з вилучення спеціальних ("крутих") номерних знаків.

Від цього дорожно-транспортних пригод з участю вершків суспільства не зменшилося. Вже через два дні піс-

ля виховного монологу президента – 15 листопада – приватне авто “Тойота-Авалон” заступника міністра внутрішніх справ Сергія Попкова, в якому чомусь одинцем пересувався водій міністерства, на перетині вулиць у столичному Печерському районі збило 18-річну киянку. Лікарі встановили маловітніший діагноз – перелом основи черепа, розрив кори головного мозку, численні гематоми.

За іронією долі, заступник міністра С. Попков (саме він пробував придушити Помаранчеву революцію) відповідав за урочистий прийом президента у стінах міністерства 13 листопада 2007 р.

СОНЯЧНІ КРОЛИКИ І ЗАЙЧИКИ

Пусте. Згідно з законами піару, належить запудрити мізки видимістю кипучого титанізму. Ось і 27 листопада Віктор Ющенко закликав Вищу раду юстиції звільнити 47 суддів за порушення присяги. А там, як уже вийде. Головне, президент нагойкав (накричав). Най бояться. А де ж відповідні закони і результати про їх дієвість? Невже трьох років замало?

Нема сумніву, що попередній уряд і парламент працювали незалежно один від одного, хоч у рамках спільної коаліції. За підрахунками вчених, станом на 15 жовтня 2007 р. кабінет В. Януковича запропонував лише 408 законопроектів із 3 314, зареєстрованих у Верховній Раді п'ятого скликання (12,3%). У розвинених державах цей показник сягає 95%.

Але ж дисбаланс і безсистемність у діяльність усіх парламентсько-урядових коаліцій привніс механізм паралельного управління державою (президент – РНБО – керівники місцевих адміністрацій).

Як не печально, за три роки президенства В. Ющенка Україна не вирішила жодної системної проблеми. Маємо те, що й мали: глибокоешелоновану корупцію, неефективну енерговитратну економіку, занепале житлово-комунальне господарство, відстале сільське господарство і т. д. Про рух у Європу просто мовчу.

Стали притчею його неприховані надії на переобрання. За відзначених умов, лексикою гострих на язик, “другий термін – добре, тільки це звучить як у рецидивіста”. Тому й коаліціаду-2 стали асоціювати з третіми граблями

(після меморандуму-2005, коаліціади-1 й універсалу-2006), на які наступив В. Ющенко. До речі, остання коаліціада зтяглася більше місяця і дістала хресне ім'я “крілеліади”.

Народний депутат від блоку “Наша Україна – Народна самооборона” Ігор Кріль, бізнес-соратник глави президентської канцелярії В. Балого, вперто не підписував угоду про коаліцію БЮТ і НУНС. Йому постійно заважали паранормальні явища: ручку забув, не прочитав, прозорості забракло... Своїми бурхливими фантазіями він щедро ділився перед інформаційними агенціями. Таких братів по розуму в НУНС на кінцевій стадії назбиралося аж 7. Блискуча сімка! Пригадуєте, кого до грудня 2004 р. під цим брендом піарили. Де вони?

ПОКУТА ГРІШНИКІВ

Інтернет-газета “Мукачєво.нет”, право власності на яку пов'язують з І. Крілем, 6 листопада 2007 р. урочисто сповістила про те, що “за сприяння нашого земляка, Голови Секретаріату Президента України Віктора Балого” (більших за великі букви в алфавіті нема, а жаль) у Закарпатті продовжили дитячу благодійну акцію.

У рамках її першого етапу (2006) встигли спорудити 10 спортмайданчиків і вручити: путівки в “Артек” (100 дітям), побутову техніку (понад 300 багатодітним родинам), комплекти одягу і взуття (10 тис. дітей), новорічно-різдвяні подарунки (100 тис. школярів). Наразі понад 500 учнів Мукачівщини отримали подарунки від В. Балого – комплекти теплої одягу і взуття.

Нічого не маю проти. Когось треба і взути, одягти, зігріти, прозвітуватись і до нуля заокруглити число зігрітих. Господь усе бачить. Між іншим...

9 листопада 2007 р. в греко-католицькій Зарваниці ужгородець Юрій Чижмарь, призначений головою Тернопільської облдержадміністрації, у дарунок отримав чудотворну ікону. Піарслужба стекла сльозами, спонукаючи тішитись, як “нова влада розпочинає свою роботу з благословення Матері Божої”.

Відтак присланий В. Балогою “варяг” налаштувався в путь до православної Почаївської лаври. Далі, мабуть, ляже стежка у костел, мечеть, синогогу. Бог у поміч.

Справді: як ходити, то краще святими місцями, а не грішними і злачни-

ми. Тим більше, що від засланих козачків галицького прориву навряд чи дочекаємося. Не та платформа, не та парафія.

Через засилля мільйонерів у політикумі України радник комісара ЄС Піррка Тапіола не зміг побачити, “яким чином звичайний громадянин – професор або інтелектуал, будь-хто – може увійти в політичне життя”.

От і вдовільняємося сурогатами і генно модифікованими продуктами.

І так уже три роки після Помаранчевої революції. На жаль.

II. ПАРТІЙНИЙ ПОЛОН

ДЕРЖАВНА ВЛАДА ЯК ТАБІР ДЛЯ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Дослідницький центр “Соціовимір” недавно запитав 25 провідних українських економістів про підсумки півторарічного урядування Віктора Януковича. І вони переважно дали негативні оцінки. Якби гіпотетично уряд В. Януковича складав іспит перед експертами, то отримав би двійку в усіх категоріях, за винятком трійки у двох – зовнішньоекономічній та зростання ВВП. А до іспиту його не допустили б узагалі з ключових питань – боротьби з корупцією, детінізації економіки і відокремлення влади від бізнесу.

Ось прем'єр Віктор Янукович, м'яко кажучи, залишився незадоволеним новою російською ціною газу для України на 2008-й – 179,5 дол. за тисячу кубометрів. Натомість член його уряду – міністр палива та енергетики Юрій Бойко назвав її комфортною. Причому ставка транзиту російського газу українською територією складе 1,7 дол. за тисячу кубометрів на 100 км. Тобто її підняли на 10 центів (9%), а газ подорожчав на 49,5 дол. (38%). Оце і є вінець для найбільш проросійського з усіх українських прем'єрів.

До того ж, В. Януковича мало не відлучили від церкви за те, що 24 листопада 2007 р. під час панахиди за жерт-

вами геноциду 1932-1933 рр. у Софійському соборі поцілував хрест із рук патріарха Філарета, глави Української православної церкви Київського патріархату.

Конкуруюча Українська православна церква Московського патріархату перетворила В. Януковича на "жертву провокації", закликавши надалі проявляти конфесійну пильність.

ДИВНИЙ СПІКЕР

Справа в тому, гадають фахівці, зокрема Вадим Карасьов, що державне управління України будується не на принципі меритократії (за визначними здібностями), а патронажу: коли партія розставляє своїх на всі хлібні місця. Вони служать не державі, а партійному лідеру. Інститути влади стають не інструментами реалізації виборчих програм, а трофеєм у міжпартійній війні.

Отож потрібно визволяти державу з партійного полону. Як це вже траплялося (департизація у 2000-му).

Красномовний приклад. Як і більшість українців, політолог Віктор Небоженко не вірить, що новобраний голова Верховної Ради Арсеній Яценюк у найближчі місяці проявить себе лідером парламентаризму: "Він дуже дивний спікер – спікер, у якого нема своєї фракції".

До речі, буквально перед відкриттям зборів коаліції жартома мова зайшла про етнічну приналежність чергового фаворита президента і, зрозуміло, підставну фігуру в складній комбінації.

– Хлопці, я вам кажу – Арсеній не єврей! – заінтригував буковинець Геннадій Москаль.

– Якщо по суті, то ми з Москалем – два чернівецьких євреї. А якщо по паспорту – то я українець, – підтримав гру А. Яценюк.

– Хлопці, я на Біблії клянуся – Арсеній не єврей, – наполягав Г. Москаль.

Аби на правду потім не шукати відради у Вічній книзі, Юлія Тимошенко й Олександр Турчинов узяти таємне голосування на публічний контроль. Коаліціанти показували їм бюлетені перед тим, як опустити у прозору скриньку. Ніхто з НУНС тут не підставив плече, щоби їхній 34-літній кіндерсюрприз не перечепився. Обрання А. Яценюка відбулося на грані провалу, але з точністю до голосу.

Відтак впливові члени фракції "Наша Україна – Народна самооборона" публічно порадили президенту Віктору Ющенку усунути "носія візантійської політики" – главу секретаріату Віктора Балого, котрий втопився в надмірних емоціях від тривалого братання з власниками Партії регіонів.

КОМУ ПО ЗАСЛУЗІ?

За підручником, будь-який успішний керівник мусить організувати роботу, поставити завдання і контролювати результати. Що ж довелося спостерігати протягом останнього місяця? Щиру участь президента В. Ющенка в історичних і культурних акціях. І катання на лижах у робочий день, коли вирішувалася доля парламентської коаліції. Це вкотре залишило неприємний осад у багатьох, а не лиш у ведучій каналу ICTV Іванні Коберник (див. журнал "Кореспондент", 4 грудня 2007 р.).

Тому й ще не просохло чорнило на почесній грамоті Сергію Ківалову (сумнозвісний Підрахуй-2004) від постреволуційної Центральної виборчої комісії, як інший антигерой — народний депутат Борис Колесніков отримав ордену "За заслуги" другого ступеня. Відійшовши від спантеличення і опанувавши себе, Юлія Тимошенко похвалила президента Віктора Ющенка за несподівану іронію щодо опонентів. Мовляв, на заміну банальному гаслу "Бандитам – тюрми!" прийшло високе мистецтво тонкого політичного гумору і вишуканого елітного глузування.

Аби трішки підчистити імідж президента, Ю. Тимошенко провела урок читання поміж рядків. Отже, Б. Колесніков почепить орден за те, що особисто привів Партію регіонів на дострокові вибори, котрі вона програла. А також – за провал перекупівлі депутатів і крах ідеї про широку коаліцію.

Безпосередньо в указі президента України № 1162/2007 перед нагородою Б. Колеснікову зазначено довгежзну тираду "за значний особистий внесок у соціально-економічний, науково-технічний і культурний розвиток України, вагомі досягнення у трудовій діяльності, багаторічну сумлінну працю та з нагоди річниці підтвердження всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року Акта проголошення незалежності України". Те, чим насправді думав і чим керувався, В. Ющенко залишив без коментарів.

2 грудня 2007 р. австрійська газета Die Presse вказала на мінімальне бажання Віктора Ющенка співпрацювати з Юлею Тимошенко, в якій він уперто бачить насамперед конкурентку в боротьбі за президентське крісло через два роки. Швейцарська Basler Zeitung примітила, що саме президент України, на якого ще покладає сподівання Захід, цими тижнями постав у дуже поганому світлі. Незважаючи на коаліційні домовленості НУНС і БЮТ, він робив і, очевидно, робитиме спроби зменшити популярність соратниці. Ця підкилимна вовтузня якось спричинила реінкарнацію В. Януковича (серпень 2006).

Поки що подібний маневр завершився втратою лиш одного бійця. Екс-секретар Ради національної безпеки і оборони при президентові України Іван Плющ став єдиним серед депутатів НУНС, який не поставив підпис під угодою про демократичну коаліцію. Доти таких налічували вісім, але В. Ющенко їх поставив на правильну колію.

Це прокляття ворожки. Не вперше близьке оточення діючого президента не витримує чорного гумору (мовою плевсу – розводок) і покидає голого короля. Згадаймо, другі номери його виборчих списків 2002-го (Олександр Стоян) і 2006-го (Анатолій Кінах). Телер, у 2007-му, до них долучився Іван Плющ, який за впливом тримав за пазухою всю офіційну "десятку" НУНС, котрою зваблювали виборців.

Для пояснень історичного феномену згодиться прозаїчна метафора. Кожен в оточенні президента В. Ющенка вийшов на дистанцію зі своїм стартовим пістолетом, а дехто навіть із набором майок різних команд. Краще Юлії Мостової з "Дзеркала тижня" (1 грудня 2007 р.) і не скажеш.

Як на поліг поважний птах із президентського гнізда, тут головне – віднайти свій шлях. Правда, він замаскував його під три глобальні варіанти: керовану демократію, латиноамериканський солідаризм, західний лібералізм.

Але ж ми з вами – не діти в яслях. Нехай самі себе забавляють автори тих побрехеньок про епохальне роздоріжжя та "дорожню карту", "команду молодості" та кіндерсюрпризи.

Не вірю. На Біблії клянуся.
Москаль спровокував.